

Naša Sobota

OBČIANSKE ZDRUŽENIE

Pracovný materiál na rokovanie:

Pomoc regiónom s vysokou mierou nezamestnanosti

Rokovanie medzi Ministerstvom financií Slovenskej republiky a občianskym združením Naša Sobota o pomoci regiónom s vysokou mierou nezamestnanosti.

Dátum: 13. 07. 2015

Čas: 14:00

Miesto konania: Rimavská Sobota

Materiál na rokovanie s ministerskou delegáciou Ministerstva financií SR

Občianske združenie Naša Sobota v spolupráci so starostami, primátormi, štátnymi inštitúciami, občianskymi združeniami a podnikateľmi pripravili návrh 8 opatrení a nástrojov, ktoré by mohli efektívne zvýšiť zamestnanosť v znevýhodnených regiónoch s vysokou nezamestnanosťou. OZ Naša Sobota ako organizácia reprezentujúca 101 miest a obcí, úradov, neziskových organizácií a podnikateľov predkladá návrh pracovného materiálu pre stretnutie so zástupcami Ministerstva financií SR.

Jednotlivé body slúžia zároveň ako podkladový materiál k prebiehajúcim rokovaniam medzi zástupcami regiónu Rimavská Sobota a Ministerstvom financií SR, ako aj ďalšími štátnymi inštitúciami s rozhodovacími právomocami v rámci platnej legislatívy Slovenskej republiky.

Tento dokument je nástrojom k napĺňaniu cieľov v rámci stratégie EURÓPA 2020 a kladie dôraz na tvorbu pracovných miest a elimináciu chudoby. Prioritnou úlohou hlavného cieľa číslo 1 stratégie EURÓPA 2020 je zvýšiť mieru zamestnanosti obyvateľov vo veku 20 až 64 rokov na

75 %. Tento cieľ je bez systematickej podpory zaostalých regiónov nedosiahnuteľný, a preto je potrebné prijímať opatrenia vyrovnávajúce regionálne rozdiely.

Opatrenia navrhnuté občianskym združením Naša Sobota taktiež smerujú k napĺňaniu strategického cieľa číslo 5 dokumentu EURÓPA 2020 o redukcii chudoby a sociálneho vylúčenia. Nakoľko podľa Európskej Komisie na Slovensku žije až 170 000 sociálne znevýhodnených občanov, ktorý sa koncentrujú do regiónov s vysokou nezamestnanosťou.

Návrhy opatrení s vysvetlením princípov fungovania:

1. Zníženie dane z príjmu o 50 % pre právnické osoby a SZČO

Regióny s vysokou mierou nezamestnanosti majú viacero spoločných negatívnych atribútov, ktoré ich už na začiatku diskvalifikujú v boji o investície a investorov. Sú to hlavne:

- a. deficit kvalifikovanej pracovnej sily, ktorá by bola okamžite k dispozícii,
- b. chýbajúca alebo nekvalitná dopravná infraštruktúra,
- c. nízko responzívne školstvo.

Tieto a mnohé ďalšie atribúty, ktoré zásadným spôsobom vplyvajú na investorskú atraktivitu determinujú veľkú väčšinu rozvojových aktivít vyvíjaných rôznorodými inštitúciami.

Navrhované opatrenia zníženia základnej sadzby dane z príjmu o 50 % u právnických osôb a SZČO by v zásadnej miere eliminovalo všetky hore uvedené negatíva s ohľadom na benefity pre investorov z takéhoto opatrenia plynúce. Z dôvodu eliminácie špekulatívnych úmyslov navrhujeme aj nasledovné podmienky, ktoré by predmetné opatrenie širšie definovali:

- a. pre regióny s priemernou mierou nezamestnanosti vyššou ako 24 % za posledných 5 kalendárnych rokov;
- b. opatrenie by malo byť účinné minimálne 10 rokov, prípadne do doby, kedy bude bod č. 1. irelevantný;

c. spoločnosť, ktorá sa bude chcieť uchádzať o vyššie uvedené daňové zvýhodnenie musí mať v okrese s takýmto zvýhodnením sídlo, prevádzku, minimálne 50 % všetkých svojich zamestnancov a v takomto okrese musí mať aj miesto výkonu práce. V prípade strategických investícií by bolo možné udeliť výnimku.

2. Úrad splnomocnenca vlády pre rozvoj zaostalých regiónov

V súčasnosti chýba aktívny medzistupeň vo forme úradu s reálnymi kompetenciami a komunikačným dosahom na výkonnú moc, medzi štátom a regiónmi s vysokou mierou nezamestnanosti a nízkou úrovňou rozvoja. Absencia takéhoto úradu spôsobuje informačné vákuum medzi predstaviteľmi štátu a predstaviteľmi zaostalých regiónov (samospráva, tretí sektor, záujmové združenia a ďalšie segmenty občianskej spoločnosti). Na tomto základe dochádza už desaťročia k stagnácii v oblasti rozvoja. Ďalším dôležitým faktorom je prehľbujúci sa rozdiel medzi bohatými a chudobnými regiónmi, ktorý prikláňa obyvateľov ale aj predstaviteľov samospráv k nespokojnosti a voľbe radikálnych riešení, čo môže viesť k demonstráciám a protestom, ktoré len podnecujú násilie v spoločnosti.

Štatút – by mal vzniknúť na základe spoločných rokovaní pracovnej skupiny, pracovná verzia je už pripravená.

Personálne obsadenie – osoba splnomocnenca by mala poznať realie zaostalého regiónu. Preto by mal splnomocnenec pochádzať a reálne pôsobiť v takomto regióne.

Sídlo úradu – v Rimavskej Sobote,

- detašované pracoviská v regiónoch s mierou nezamestnanosti nad 22 %.

Kompetencie:

- má vlastný aparát zložený z odborníkov na rôzne oblasti, ktoré úzko súvisia s rozvojom zaostalých regiónov,

- zabezpečuje efektívnu komunikáciu na rôznych úrovniach medzi štátnym sektorom, samosprávami, tretím sektorom, záujmovými združzeniami a ďalšími segmentmi občianskej spoločnosti,

- predkladá legislatívne návrhy vláde SR, jednotlivým ministerstvám, sprostredkovane prostredníctvom parlamentných výborov aj do parlamentu,

- tvorí analýzy projektov a dokumentov potrebných pre rozvoj regiónu (sektorové regionálne programy tvorené podľa jednotlivých sektorov verejnej správy),

- usporadúva odborné podujatia, okrúhle stoly, konferencie, workshopy na rôznych úrovniach s výstupmi, ktoré budú predkladané vo forme návrhov jednotlivým štátnym inštitúciám,

- zameriava sa na konkrétne riešenia problémov v regióne,

- možnosť žiadať o oficiálne odborné stanoviská a spätné reakcie na aktivity vyvíjané úradom,

- disponuje vlastným objemom finančných prostriedkov určených na:

a) samostatné fungovanie úradu a vlastného aparátu,

b) grantovú schému, ktorú splnomocnenec môže rozdeľovať medzi samosprávy, neziskové organizácie, občianske združenia na základe projektov, ktoré budú môcť úradu predkladať.

3. Jednorazová podpora pre vytvorenie pracovného miesta formou strategických investícií

- opatrenie by sa malo vzťahovať na dotknuté regióny a podnikateľské subjekty v nich pôsobiace,
- pri umiestnení Úradu splnomocnenca vlády pre rozvoj zaostalých regiónov by mal byť vytvorený aj tzv. stimulačný fond. Cieľom tohto fondu by malo byť stimulovanie nových, ale aj súčasných miestnych investorov, pre vytvorenie a podporu nových pracovných miest.
- Náš návrh opatrení reflektuje každé novovytvorené pracovné miesto bez rozdielu na právnu formu a veľkosť podniku. Spomenutý fond by bol v plnej právomoci splnomocnenca vlády, pričom pridelovanie prostriedkov by bolo priamo viazané na náklady spojené s vytvorením nového pracovného miesta, podobne ako je tomu dnes pri udeľovaní dotácií pre strategických investorov (prevažne zo zahraničia). V danom prípade by tento princíp platil pre každého investora bez rozdielu, výlučne však v zaostalých regiónoch.
- účelom opatrenia v kontexte s ostatnými opatreniami je motivovať nových investorov investovať práve do zaostalých regiónov Slovenska. V neposlednom rade je to tiež možnosť rozvinúť práve miestne firmy s potenciálom rozvoja a motivovať ich k zvýšeným investičným náladám v regióne.

4. Príspevok pre zamestnanca, tzv. fixný príspevok vo výške 100 € mesačne pre zamestnancov do 29 rokov, nad 50 rokov a pre osoby evidované ako nezamestnané po dobu viac ako 5 rokov

Základným znakom kvalitného riešenia problémov je identifikácia pravej príčiny riešeného problému. Na základe ankety, ktorú sme uskutočnili v meste Rimavská Sobota, ktorá mala za úlohu identifikovať dôvody fluktuácie ekonomicky činného obyvateľstva, sme dospeli k nasledovnému záveru:

Regióny opúšťa viac ako 75 % mladej perspektívnej generácie z nasledujúcich dôvodov:

- a. v meste a priľahlom regióne je nedostatok kvalifikovanej práce,
- b. menej kvalifikovaná práca je ohodnotená tak nízko, že z príjmu nie je možné slušne existovať.

Kategóriu uchádzačov o zamestnanie typu a. rieši opatrenie zníženia daní z príjmu.

Kategóriu typu b. by malo riešiť práve toto opatrenie. Ide typicky o absolventov učňovských škôl, ktorí vo väčšine prípadov končia za hranicami našej krajiny a investície do ich vzdelania tým pádom využívajú iné členské štáty EÚ. Takisto sem možno zaradiť osoby v pred dôchodkovom veku, ktoré sú pre zamestnávateľov menej atraktívne z dôvodu nižšej produktivity práce, nižšej profesijnej a technologickej gramotnosti, ako aj osoby ktoré sú dlhodobejšie nezamestnané, či už z objektívnych alebo subjektívnych príčin, ktoré majú pre potencionálneho zamestnávateľa rovnaké handicap z pohľadu ich efektivity v pra-

covnom procese. Finančný príspevok 100 € k platu by všetky pomenované problémové kategórie motivoval k zamestnaniu sa aj za menej atraktívnych podmienok. Bolo by možné ho poberať po dobu 3 rokov, ktoré by slúžili k tomu, aby túto dobu kandidáti využili ako „zamestnanecký inkubátor“ čiže aby si privykli na pracovný proces a zdokonalili sa v požadovaných profesiách. Príspevok by mal byť určený nezamestnaným osobám evidovaným na úrade práce v kategóriách: do 29 rokov, nad 50 rokov a pre osoby evidované ako nezamestnané po dobu viac ako 5 rokov.

5. Dosiahnutie súbehu sociálnych dávok a paragrafu 54 alebo ekvivalentnej právnej normy, ktorá má rovnaké dispozície a ciele

- cieľom je motivovanie sociálne odkázaných skupín obyvateľstva zamestnať sa aj za menej atraktívnych finančných podmienok bez dopadu na ich sociálne zabezpečenie

Tento už existujúci program je všeobecne starostami vnímaný veľmi pozitívne, hoci generálnym problémom je fakt, že pokiaľ 4-členná rodina poberá sociálne dávky spoločne s ďalšími príspevkami a benefitmi (príspevok na bývanie, zvýhodnené podmienky stravovania detí v školách, a iné) tak má väčší celkový príjem ako v prípade, že by jeden z členov rodiny pracoval za minimálnu mzdu alebo mzdu blízko minima. Tento fakt definitívne odrádza všetkých poberateľov sociálnych dávok od zamestnania sa, nakoľko je to pre nich menej finančne výhodné. Preto by bolo potrebné dosiahnuť súbeh sociálnych dávok a §54 prípadne §50j, a tiež ďalších nízko kvalifikovaných pracovníkov pracujúcich pre nižšie platové ohodnotenie. Toto opatrenie je potrebné, aby zamestnanie jedného člena rodiny reálne zvýšilo príjem rodiny a nie ho naopak znižovalo, a tým demotivovalo všetkých potencionálnych nízko kvalifikovaných zamestnancov.

6. Dobudovanie rýchlostnej cesty R2 po Rožňavu

v opatrení sú obsiahnuté dva hlavné ciele:

1. Infraštruktúrne priblíženie sa regiónu k štandardom Európskej únie požadovaným investormi

- len na základe kvalitnej dopravnej siete je možný ekonomický rast a rozvoj zaostalého regiónu, ako aj jeho zvyšovanie konkurencieschopnosti pri získavaní nielen zahraničných investícií

- príchod investora sa prejaví nielen v znížení nezamestnanosti, ale aj v rozvoji cestovného ruchu, zvýšení kúpyschopnosti a spotreby obyvateľov

- významným spôsobom prispeje k zlepšeniu existujúceho stavu, vyrovnávaniu regionálnych rozdielov, či už z dopravného hľadiska, hospodárskeho, environmentálneho alebo ich kombinácie

- vzniknutý multiplikačný efekt pozitívne ovplyvní rozvoj nielen zaostalých regiónov, ale bude mať rovnako pozitívny efekt na celoštátnej úrovni

2. Zníženie dopravnej nehodovosti vo vysoko nehodových úsekoch a eliminácia dopadu zvýšenej dopravnej vyťaženia regiónov

- zníži sa nehodovosť nielen v prípade nákladnej dopravy a osobnej dopravy ale aj v prípade chodcov a cyklistov a tým spôsobené škody, zranenia a obeť na životoch
- vybudovanie rýchlostnej cesty R2 opäť spustí aj v tejto oblasti multiplikačný efekt, ktorý prinesie úsporu a dokonca zisk finančných zdrojov pre štát

7. Odpredaj pozemkov SPF pre mestá a obce za nižšiu ako trhovú hodnotu

Súčasná situácia:

- pokiaľ chce mesto / obec získať do vlastníctva pozemok patriaci štátu, podáva žiadosť na Slovenský pozemkový fond. Na základe znaleckého posudku je stanovená cena, avšak konečná cena pozemku je niekoľko násobne vyššia – stanoví ju SPF. Túto sumu nie sú schopné samosprávy zaplatiť z dôvodu obmedzených finančných zdrojov.

Opatrenia:

- zaviesť pravidlo tzv. „Regionálny princíp“,
- jeho hlavným cieľom by bolo sprístupniť cenu pozemkov vo vlastníctve štátu za osobitnú cenu, nakoľko sa daný pozemok nachádza v regióne s vysokou mierou nezamestnanosti a regionálnej zaostalosti,
- toto pravidlo by však bolo striktné uplatňované len pre projekty vo verejnom záujme, resp. projekty na zvýšenie zamestnanosti a rozvoja daného regiónu.

Projekty vo verejnom záujme:

- vybudovanie materských škôl, základných škôl, detských a športových ihrísk, vysporiadanie vlastníckych vzťahov pozemkov pod budovami vo vlastníctve samospráv, atď.

Projekty na zvýšenie zamestnanosti:

- vznik obecných podnikov a verejnoprospešných podnikov vo vlastníctve samospráv

Projekty na rozvoj daného regiónu:

- projekty zamerané na rozvoj cestovného ruchu,
- projekty financované z prostriedkov EÚ a iných poskytovateľov grantov, kde samospráva je žiadateľom, zároveň však sa musí podieľať na spolufinancovaní.

Možnosť rozšírenia opatrenia:

- na MVO, záujmové združenia s právnou subjektivitou, podnikateľské subjekty a ich vzájomné partnerstvá, avšak za prísne zadefinovaných podmienok.

8. Osobitné finančné podieľanie sa štátu na projektoch a grantoch z fondov EÚ

- podpora pre malé obce s minimálnymi finančnými zdrojmi na počiatočné výdavky spojené s podávaním projektov na získanie finančných zdrojov a na finančné pokrytie podmienok spolufinancovania
- koordinačná kompetencia by spadala pod právomoc Úradu splnomocnenca vlády pre rozvoj zaostalých regiónov, ktorého súčasťou by bola kancelária na technickú a finančnú pomoc a podporu obcí

Starostovia malých a stredných obcí sa dlhodobo stretávajú s ťažkosťami zapojiť sa do grantových výziev EÚ. Tento fakt je spôsobený personálnou a finančnou poddimenzovanosťou týchto obcí, kde je mnohokrát starosta jediným zamestnancom obce s nedostatočnou kvalifikáciou pre projekty. Ďalším problémom sú vysoké vstupné náklady do projektu ako napríklad verejné obstarávanie, technická dokumentácia, povolenia, kofinancovanie projektu vo výške 5 %, neoprávnené výdavky a ďalšie, ktoré tvoria bežne sumu viac ako 10 000 €. Tieto náklady sú natoľko vysoké, že menšie a mnohokrát aj stredne veľké obce nedokážu do týchto projektov vstúpiť. Riešením by bolo vytvoriť oddelenie v rámci niektorého úradu, optimálne v rámci Úradu splnomocnenca vlády pre regióny s vysokou nezamestnanosťou, odborný tím, ktorý by poskytoval odborné poradenstvo aj finančné príspevky pri vstupe do grantových schém pre malé a stredné obce.

